

יומא דהילולא:

כ"ק מרן הגאון הקדוש רבי מרדכי יוסף אלעזר זי"ע מראדזין בעל "תפארת יוסף" – כ"ו שבט

צ"ב שנה לפטירתו [תרפ"ט-תשפ"א]

מאמר-וסיפור מפרי עטו של הסופר החסידי הדגול

הרה"ח רבי אברהם אליהו כי-טוב [מוקוטובסקי] ז"ל

רבי מרדכי יוסף אליעזר מראדזין, זכר צדיק לברכה, בנם של קדושים
היה, ומגזע צדיקים מפורסמים.

אביו, הגאון הקדוש רבי גרשון הניך זצ"ל מראדזין, בעל 'סדרי טהרות'. אף
הוא בזבו אוצרותיו וחקר ומצא את החילזון בימה של איטליה, וצבע בדמו את
ציצית טליתו וציציותיהם של אלפי חסידים וסתם יהודים, כדי לקיים מצווה
שכתובה בתורה 'הכנף פתיל תכלת, והיה לכם לציצית'.

אבי אביו, קדוש ה' מכובד, האדמו"ר רבי יעקב מאיזביצא בעל 'בית יעקב'
על התורה. ואלו אביו זקנו, הגאון הקדוש רבי מרדכי יוסף מאיזביצא, בעל
'מי השילוח', שעל שמו נקרא הנכד-הנין הרבי ר' מרדכי יוסף מראדזין,
שבדידיה עסקינן בכתיבה זו.

הוא הגבר הוקם על, עלה ונתעלה והעלה רבים עמו, והכניסם בעול תורה
ועול החסידות, אשר פילס את נתיבותיה וקבע בה מסמרות, ועשה לה אוזניים
כשולחן הערוך על כל דיניו פרטיו וכלליו. והיה כל הדורך עמו בדרכו, כדורך
בדרך רחבה מאוד מפולסת וכפולה בהלכה ובחסידות, זו בצד זו מתחילה ועד
הסוף. ובכל אשר אמר, לא היה מחדש מאומה בטעמי תורה, אלא קולף את
קליפות ההסתר כדי שחייך ולשון יהיו טועמים את טעם הפרי בטעמים המתוק.

אף הוא, רבי מרדכי יוסף מאיזביצא, אמר אל אחד מתלמידיו הגדולים, ורבי
צדוק הכהן מלובלין שמו: "כתוב בתורה 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאודך'. ועדיין איני יודע 'בכל נפשך' זה מה פירושו? אלא
מזה שאמר הקב"ה לאשה 'בעצב תלדי בנים', שומע אני שצער הלידה נקרא
בלשון התורה רק 'עצב', והכול יודעים שהאישה ה'עצובה' הזו היושבת על

המשבר, קרובה היא למוות מרוב צער וחבלי לידה! – קל וחומר למה שהקב"ה

תואר קדשו של פני מרן זצלה"ה

קוראו בלשונו 'בכל נפשך'! ללמדך, עד היכן צריכה אהבת ה' שתהא מגעת באדם בכל נפשו. רבי צדוק הכהן, מכיוון ששמע הדברים האלה, נכנסו הדברים בליבו כטל-של-תחייה, וכקטן שנולד החל מחדש עבודתו לבוראו בטעם אשר נתן בוראו בחכו לטעום, לדעת את הידוע ולהבין את המובן.

אף רבי צדוק הכהן זצ"ל, פירש על דרך רבו את שאמרו החכמים על רבי עקיבא ש'סרקו את בשרו במסרקות של ברזל ויצאה נשמתו ב'אחד', כך פירש: תאמר שנשמתו של רבי עקיבא יצאה מן המסרקות של ברזל שסרקו את בשרו? והחכמים לא כך אומרים אלא יצאה נשמתו באחד! אלא יצאה נשמתו באחד' כלומר: בקבלת עול מלכות שמים, כי כל ימיו של רבי עקיבא היה אומר 'מתי תגיע לידי מצווה זו [של 'בכל נפשך' – אפילו נוטל את נפשך!] ואקיימנה! וכשהיה אומר 'שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד!' הייתה כל נפשו מפרכסת לכלות ולצאת, כאש העולה ומתחברת בלהבתה. אלא ש'ובחרת בחיים' כתיב, על כן היה רבי עקיבא כל ימיו מתאמץ בגבורה לכבוש בקרבו את שלהבתי-ה לבל תפרוץ גדרי חיי הבשר, ועכשיו שהיו המסרקות סורקים ומכלים בבשר, ובין כה ובין כה לא יוכל עוד בשרו לחיות עלי אדמות, אז

אמר רבי עקיבא 'שמע ישראל', כך ובאופן אשר איוותה נפשו וכשהגיע ל'אחד' יצאה נפשו מצימאון ומדביקות בחי-העולמים!...

רבי מרדכי יוסף מאיזביצה, נהירין היו לו נתיבי התורה והיראה, יותר משהיו נהירין לו שבילי 'טומשוב' מקום הולדתו, בעפר רגליו התאבקו גאוני ארץ אדירי התורה, זקני החכמה ואבירי הרועים לקהילות עדת ישורון, באלפים ורבבות. רבי צדוק הכהן, שר התורה בימיו, היה אחד מתלמידיו של רבי מרדכי יוסף זה. וידור רביעי' שב להיות נקרא בשמו, הלוא הוא רבי מרדכי יוסף אלעזר מראדזין, שעליו יהיה נסוב סיפורנו זה.

מאה וארבע שנה, נהגה שושילתא זו נשיאות בקהל עדתה שבפולין, שלוש עשרה שנה כפול שמונה.

רבי מרדכי יוסף הראשון, נהג שלוש עשרה שנה באיזביצה. אחריו בנו, רבי יעקב, נהג שלוש עשרה שנה במקום אביו באיזביצה, ואז יצא ממקומו ועבר לראדזין, ונהג שם שלש עשרה שנה, עד שנפטר לבית עולמו. אחריו נהג בנו, רבי גרשון הניך, שלש עשרה שנה במקום אביו בראדזין, ולא הספיק לשנות את מקומו ולעבור למקום אחר, עד שנסתלק מן העולם. אומרים עליו, על רבי גרשון הניך, שסמוך להסתלקותו נעשה לו ניתוח באבריו הפנימיים, וכשרצו הרופאים להרדימו בסמים למען לא ירגיש הכאב, מיאן בכך כי אמר: 'חבל על חצי שעה שינה שלא לצורך'.. ויש אומרים, שכך אמר: 'חבל על חצי שעה האחרון בחיים'.. כי לקח אותו האלוקים ונפטר מן העולם בשעה שניתחו את בשרו באזמל של ברזל, ואת רוחו ונשמתו החזיר לבעליו ב'אחד'!

אחריו בנו, רבי מרדכי יוסף אליעזר, אף הוא נהג נשיאות במקום אביו בראדזין שלש עשרה שנה, לאחריהן עקר לזמן מה לעיר מעזריטש-דליטא הסמוכה, ולא יכול להישאר שם מקנאת 'המתנגדים' שכוחם רב בעיר זו, והמשיך לשבת במקומו בעיר ראדזין עד לפרוץ מלחמת עולם הראשונה, משם עבר הרבי לוורשה ושוב בהמשך שינה אזור מגוריו בוורשה, ונהג עוד שלש עשרה שנה בשלישית, ולא הספיקה לו שעתו לעבור לאוטבוצק הסמוכה לוורשה כאשר חשב והוכן עבורו, עד שתקפה אותו מחלתו פתאום ונפטר מן העולם בשריפה אשר שרף ה' בשנת תרפ"ט. ותחתיו נהג בנו רבי שמואל שלמה, בוורשה ובראדזין במשך שלש עשרה שנה, עד שנפל בידי הצר בצורה, בשנת תש"ב.

ולא בא המספר להסביר מאומה את כל התולדות הללו שאין יד שכלו משגת אותן כלל, היא באה רק כרושם רשימות,, למען דעת ולמען הבן כי יסודתם של אלה בהררי קודש, וכי מן השמים היה הדבר הזה לחשב עתים ושעות ורגעים, שלא תהא הנהגה אחת נוגעת בחברתה כמלוא הנימה.

וזאת גם למודעי, כי חשבון זה של שלש עשרה שנות הנהגה, ראשיתה בפרשיסחא, כלומר, אצל הרבי ר' שמחה בונם זצ"ל, שהיה רבו הראשון והמובהק של רבי מרדכי יוסף הראשון מאיזביצא. גם שנות הנהגתו של הרבי ר' שמחה בונם זצ"ל מפרשיסחא, שלש עשרה שנה היו, ושנים ששה רבי מרדכי יוסף בקוצק עד ראשית ימי הנהגתו בשנת ת"ר, אף הן שלש עשרה היו. וכל מי שלב מבין לו, יחשוב ויבין, ויקבל שכר על המחשבה ועל ההבנה.

*

סערות איתן ולהטי אש של קדושה עליונה, חבויים היו בנשמותיהם של צדיקים וחכמים אלה, בני שושלת זו. סערת רוח נפש ונשמה עצומות, שהיו יכולות להסעיר עולם ומלואו על כל יושביו וללהטם בלהט של קדושה כאשר לא יוכלו שאת. על כן היו צדיקים וחכמים אלה מתלבשים בגבורה ומתאזרים באזור של עוז ועוזו, וכובשים בתוך ליבותיהם הם את הסערה הזו והלהט הזה, לבל ייראו חוצה. וכשהיו מגלים, לא היו מגלים יותר מן אצבע של קטן, ומכסים היו לעומתו טפחים הרבה מידו של גדול. ויש, אשר פרצה לבת-אש סוערת מתוך ליבו של אחד מהם בדורותיו – וקם בנו אחריו ושיכך את הסערה הזו לדממה והנעים הליכותיו בחביון נועם, להתנהל לאט-לאט, לרגל הנשמות הרכות שנתלו בה ושנשתלו בדורו.

כך היה רבי מרדכי יוסף מאיזביצה, הראשון לשושלת זו, ידוע לכל דורו בעוזו ובגבורתו, שהיה עוקר הרים וטוחנן זה בזה, ולא חת ולא נשא פנים מפני כל, ומפני עצמו – מקל וחומר. ורבי יעקב בנו, הופיע אחריו ונתגלה לבני דורו לפי מידתם הם, כול הליכותיו בהליכות נחלי שמן וכמי השילוח ההולכים לאט, להשביע רצון ולנטוע שלום בכל רחוק וקרוב. ושוב עלתה הלהבה בימיו של רבי גרשון הניך בנו, והיה כל העולם נידון אצלו ברותחין ללא משוא פנים לגדול ולקטן. ראה רבי מרדכי יוסף אלעזר בנו שאין העולם מתקיים במידה זו, על כן שיתף עצמו עם מידתו של אבי אביו, מידת הרחמים והשלום, ואת מידת דינו של אביו כבש בקרבו וסגרו על מנעול ובריח.

זמנו של זה, לא כזמנו של זה, והימים והתקופות שנהגו בהם רבנות עדתם, אינם דומים האחד למשנהו. לא מה שנהג יפתח בדורו, ינהג שמואל בדורו, דור ודור ודורשיו, דור ודור ודרישותיו.

דורו של רבי מרדכי יוסף מאיזביצא, לא זקוק היה לסיפורי מעשיות מכל מיין שהוא להלהיב רוח חסידיו. יכולים היו בני דורו שלו לספק לעצמם 'מים של תורה' ומזון וצידה לנפשם, בראותם בעיניהם את מורם ורבם, מדריכם בדרך אמת, ובשמעם דבר אפילו אחת לכמה ירחים, ומכל שכן במים הפורצים בעוז

כמעייץ הנובע, כל דיבור היוצא מפי רבם בקדושה ובטהרה. והיה דיבור זה, אפילו לא שמעו ממנו רק את קולו הפשוט הנאמר בנחת ולא שמעו חיתוך

**כ"ק מרן אדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר בעל "תפארת יוסף" מראדזין (משמאל)
לצדו כ"ק אדמו"ר רבי יצחק זליג מורגנשטרן מסוקולוב (מימין) בעת טיולם יחד
בנאות דשא בעיר הקיט אוטבוצק שליד וורשה**

הדיבור לתיבות, למאמרים ולגילויים – אף על פי כן די היה בכך עבורם, והיה הדיבור ההוא יורד בחדרי חדריהם של ליבותיהם ומדליק שם אש של אורה וחכמה ושמחה, אשר כל הרוחות שבעולם לא יכלו לכבותה. משום כך, אינך מוצא באנשי סגולה מן הימים ההם שידעו לפלס נתיבים ישרים אל תוך ליבותיהם של אנשי קהלם, אינך מוצא ביניהם 'מחברי ספרים' ולא רושמי רשימות בכתב. רבי מרדכי יוסף מאיזביצה, זכר צדיק וקדוש לברכה, וודאי היה נמנה על יחידי סגולה שבדורו, וגם דורו דור סגולה היה. מכל אשר איזן וחקר ודרש ומצא והמציא לרבים, דבר אחד לא העלה בעצמו על הכתב.

ברם 'ראיתי דורות של בני עלייה, והם מועטים'. שכן כבר בימיו של בנו, הצדיק רבי יעקב מאיזביצה, כבר נתמעטו הלבבות מאוד, והיו ראשיו ופרנסיו של הדור חושבים מחשבות איך למלא חסרות ואיך לצמצם את התמעטות הלב. להעלות דברים בכתב, ולקבעם בספרים שיעמדו תמיד מול העיניים, כך הייתה מחשבתם להועיל של פרנסי הדורות האחרונים. אף רבי יעקב מאיזביצה, הלך בדרך זו וציווה להעלות בכתב חידושי תורתו הנובעים כנחל, ומשם בארה לספרו 'בית יעקב' על התורה, דברים שנונים חדים ולטושים, לא נראה כבושמים.

ואלו הצדיק רבי גרשון הניך זצ"ל, בן-בנו של רבי מרדכי יוסף, נודע בשערים היה כספרא רבא וחד מקמאי, אשר השכיל להפיק בכתבו ובלשונו מבוועי מים חיים המרווים כל נפש צמאה בחכמה של תורה, בהלכה ובאגדה ובחסידות, ואף בפולמוסים עם בני פלוגתא שלו, להבדיל. בן חמשים ואחת בלבד היה בעת פטירתו, והספרים אשר כתב ורשם ולימד בהם תורה לרבים, דיים היו לכלכל את כל שנות חייהם של כמה וכמה אנשים באים בימים. ואיה התורה אשר למד, בטרם לימדה לאחרים? ואיפה מצא כל אותו הזמן לעסוק בכל שאר עסקיו עם שמים ועם הבריות, לרפאות אותם ברפואות הנפש ואף גם ברפואות הגוף [כי גם ברפואות הגוף עסק, כרופא אומן!]? וכי איך יכול היה המועט הזה בשנות חייו, להחזיק כה את המרובה? – על כגון זה בוודאי נאמר: "סוד ה' ליראיו, ובריתו להודיעם!"

זמני בנו, אדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר, לא כזמני אביו, האדמו"ר רבי גרשון הניך, היו. נתמעטו הלבבות ונצטמצם השכל. פרצות הדור רבו כמו רבו, ומן הצורך היה לדבר אל הלבבות לא רק בדברי תורה, כי אם ואולי בעיקר, בדברי מוסר משובבי נפש ולב. לא בדברי מוסר המייסרים בשוטים, כי אם בסיפורי מעשיות הלוקחים נפשות ומנעימים כניסתם אל חדרי הלבבות, ומצמיחים שם פריים.

היה האדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר מנצל כל שעה פנויה עם חסידיו, שלא במסגרת שבתות וימים טובים וניהול החצר, ומאלפם בינה בטוב ליבו, במעשי החכמים המיישרים דעותיהם של בני אדם, ונוטעים בהם מידות טובות וחכמת החיים, לטוב להם כל הימים. מני סיפורים הללו, שרד אך מעט, מהם שלפנינו.

*

וכך סיפר האדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר, נשמתו עדין:

מעשה בחסיד אחד, מופלג בתורה ובחסידות ובשנים. בנעוריו עוד זכה לראות את אילי התרשישים אשר בפרשיסחא, וגם מאור פניו של הרבי ר' בונם האיר עליו ולא יסף. אחר כך התאבק בעפר רגליהם של חסידי קוצק, וכל יקר ראתה עינו. משם עבר אל הארי שבחבורה, הסבא קדישא מאיזביצא, ועשה את אוזניו כאפרכסות לשמוע דברי אלוקים חיים, והם גם נקלטו יפה בכל איבריו ובכל עצמותיו, שהכינם לעבודת ה' תמה.

זכה אותו החסיד, והאריך ימים, עד אשר יצק מים ושימש לפני ה' בית יעקב, והיה דולה ומשקה מתורת רבותיו לאחרים בימי זקנותו. צעירי הצאן האברכים, והבאים בסוד החסידות משכבר הימים, על כי יגבה ליבם בדרכי ה' ועלתה השלהבת וגברו הכיסופים וההשתוקקות להיאחו במדרגה עליונה כדי להגביר משם את התשוקה ולהרבות בכיסופים לעלות עוד – היו מכוונים את עיניהם אל אותו החסיד, לדבקה בו וללמוד ממעשיו. אף הוא לא מנע טובה מבעליה, וכל אימת שבאו אליו צעירים ובאים בימים, קרבם ולא ריחקם. באמרותיו רוממם, במנהגיו הדריכם וכל מעשיו תורה היו עבורם, ותורה לימוד היא צריכה.

רצונך לדעת, אמר פעם אחד מן הראשונים, במה יתנכר אדם אם נשמה באפו? צא ובדוק אותו במאכלו, במשקהו ובשנתו. "א גיטער ייד, עסט גוט, טרינקט גוט, און שלאפט גוט...!" (=אוכל טוב, שותה טוב, וישן טוב – זהו יהודי טוב. כלומר, אדם המשווה כל מעשיו ומייחדם לעבודת הבורא, עובד הוא את בוראו בעת מאכלו ובשנתו, כמו בעת עשותו מצווה ולמדו תורה). – מה תימה אפוא, אם יודעיו ומכיריו של אותו החסיד, סובבוהו תמיד ולא הרפו ממנו כל היום וכל הלילה. חסיד זה כמה 'גוטע יידן' (יהודים טובים, כינוי לרביים) הוא ראה, בכמה 'חנניות של בושם' הוא נכנס, ואף הוא מבושם היה כולו.

אמרו עליהם על היהודים הטובים הללו, אשר הכירו בין כלי טבול ובין כלי שאינו טבול, בין בשר 'חלק' ובין בשר שהורה בו חכם, ואילו בין מאכל מלוח למאכל תפל לא הכירו וחכם לא טעם. כן אמרו עליהם ועל שכמותם, ובקטנים מהם הרבה, שכאשר היו שוכבים לא עמד עליהם רגע אחד ומיד נרדמו, וכאשר נפקחו עיניהם לעולם לא עבר עליהם רגע אחד בשכיבה, ומיד קמו כאריות לעבודת הבורא. חסיד ותלמיד שבא בסוד שיח של 'שרפים' הללו זה שלושה דורות ולא נכווה מגחלתם, וודאי שיש ללמוד ממנו מכל דרכיו ומעשיו.

בוקר אחד, והנה נבהלו כל יודעיו ומכיריו של אותו חסיד, ובאו לביתו. שמוע שמעו, כי שוכב הוא על ערש דוויו. "בא יומו של אותו זקן", כך אמר הוא על

עצמו. גם חזות פניו העידה כמאה עדים כי קרב קיצו מאוד, על כן נתכנסו כולם לגמול חסד עם ההולך, ועם הנשארים. חסד הוא להולך, שעשרה מישראל מלווים את נשמתו ושומרים עליו מן המזיקים, המתגברים ובאים על האדם דווקא ברגעיו האחרונים, אולם גדול היה החסד שהתכוננו הם לעשות עם עצמם. ראו חסיד וותיק כיצד הוא מקיים מצווה, כיצד הוא עוסק בתורה, כיצד הוא עוסק במשא ומתן, כיצד הוא אוכל, שותה, ישן ועוד, עכשיו הם באים לראות חסיד וותיק – כיצד הוא משיב נשמתו ליוצרה.. גם זו תורה היא, ולימוד היא צריכה.

אותו היום, ערב שבת היה. וודאי רבים מן הבאים הרהרו, נאה הוא היום וסימן יפה לצדיקים כמותם שמסתלקים ביום זה, שכן ניצולים הם מן 'חיבוט הקבר' בגלל קדושת השבת הממשמשת ובאה. אפשר כי אחרים מן המבקרים חשבו גם מחשבות אחרות, ברם מחשבותיו ועשתונותיו של ה'שכיב מרע' גופו לא היו תפוסים בהרהורים אלה. אלו יכול היה לפתוח את פיו ולדבר אל מבקריו, היו מסתמא יודעים גם הם מקצת מרעיונותיו בשעה זו, עכשיו הם לא ידעו. כי מיד עם בואם נפגשו עיניו בעיניהם, כאלו ידעו איש מה בלב רעהו, כלפי העם היו פניו. אולם מיד נאלמו כולם דומיה, בשעה שראו כיצד שהוא הפך פניו כלפי הכותל. כיצד שמתקרבים רגעיו האחרונים...

רגעים אחרונים? לאו דווקא! כי ביום ששי שלאחריו, חזר אותו חסיד לבית המדרש, וכל החבריה מסביבו ו'לא יחסר המזג'.. 'לחיים!' בן 'צדיק' שנה הינו היום, לא זקן חלילה, רק שלושה אברכים בני שלושים.. והיום מתחיל הוא לחיות את חיי 'האברך הרביעי'...

וכטוב ליבו במסיבת מרעים זו, אמר:

'הבה ואגלה את אוזנכם דברים אשר לא ידעתם, למען תדעו עד היכן כוחו של השטן מגיע, וכמה יש להישמר מפניו - .

'ובכן, בבואכם אליי ביום ששי שעבר, ואני מוטל לא עליכם על ערש דווי, כבר מוכן ומזומן הייתי להשיב את נשמתו אל בית גנזה. בבואכם, החילותי להרהר בליבי: 'אנשים אלה שהתעסקתי בהם בימי חלדי, מי יודע בכמה 'גגיעות' אישיות ובכמה 'פניות' התעסקתי עמהם! אנוש בימי חלדו, ואף כי שפל כמוני, וכי יצדק או יוכל לטהר את מעשיו ואת מחשבותיו ואת אמרי פיו, מכל תערובת פיגול?! על כן, לא היו דבריי אליהם נכנסים לתוך ליבם, כאשר הם לא יצאו מכל ליבי, שכן רק 'דברים היוצאים מן הלב, הם נכנסים ללב! עכשיו, לאחר שגמרתי את 'חשבונותיי' עם 'עולם הזה', אתאזר אפוא בכל

שארית כוחי, ואדבר עמם דברי כיבושים, להדריכם בדרך הנכונה, כי עתה ליבם פתוח מתמיד, וגם פי שלי נקי יותר מן תמיד.. שמסתמא באתם אליי אז, בשביל לשמוע מה בפי ובמחשבתי בשעה שכזו, כשהעולם סוגר עליי מסביב..

'אלא, שמודה אני ומהלל ומשבח למי שראוי אליו להודות ולהלל ולשבח, אשר פקח את עיני ליבי, וראיתי מיד, מי הוא הדובר אליי כדברים האלה: הלוא הוא אותו מסית ומשטין, היצר הרע בכבודו ובעצמו! האורב לאדם בכל עתותיו 'עד זיבולא בתרייתא', וגם עתה לא הרפה ממני, ובטענות של 'זכות הרבים' בא אליי להכשילני בגבהות הלב ולטרדני משני עולמות.. עושה הוא אותי "מוכיח" לרבים, למען לא תמוש תוכחתי לעולם. 'שונא ה' כל גבה לב', ואפילו הוא 'שכיב מרע'! כך אמרתי לנפשי. יכול הוא הקב"ה להאיר עיני התועים גם בלעדי עצת חטאים של יצר הרע! - בהרהורים אלה אספתי את שארית כוחותיי, והפכתי את פניי לצד הכותל באומרי 'בידך אפקיד רוחי'...

וכשסיפר האדמו"ר את הדברים הללו, התפעלו השומעים מאוד מצדקתו של ומחכמתו ומחסידותו של אותו החסיד.

ברם, התפעלותם של השומעים גדלה אף יותר והפכה לתמיהה, בעת ששמעו את 'הערתו' של המספר, האדמו"ר מראדזין, אשר אחרי 'רווח שנתן להתבונן בפרשה' נענה ואמר:

"וכאן, הוא (כלומר: יצר הרע) 'תפס אותו'!"... [והמבין, יבין]

*

ללמדך:

יש, שהיצר מתחכם על האדם, ובא אליו בתחבולות כיצד להילחם 'כנגד יצר הרע'.. וכשאדם דומה בעיניו כאלו 'סיכל' את עצותיו של יצר הרע, סימן הוא דווקא אז, כי נפל ברשתו.. אלא אין לך אדם, שכל זמן שהוא חי, עליו לדעת כי יצרו הרע 'מלווה' אותו בכל אשר הוא פונה, לטוב ולמוטב..

וכשהוא יודע זאת, אז יבחר את המעשה הרצוי באמת, ויבקש רחמים ממי שהכול שלו, כי מעשיו יהיו רצויים לפניו!

[זכותו הגדולה של מרן זצוק"ל, וזכות כל הצדיקים,

יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן!]

(מתוך ספר: "נפלאות ישראל", חמ"ד, תשמ"א)

הספד על כ"ק מרן אדמו"ר בעל "תפארת יוסף" זי"ע

מאת הגה"צ רבי חנוך צבי הכהן לווינ זצ"ל, אבד"ק בנדין

מתוך ספרו "יכהן פאר" על התורה והמועדים ודרשות

דברי הספד על האדמו"ר מראדזין זצ"ל

מה שאמרת לידידי הרה"ג ר"ש שליט"א אבד"ק דאסאטליב, שיגיד דברי הספד על פטירת הרב הגאון הצדיק רבי מרדכי יוסף זצ"ל מראדזין.

כי אבדנו בעוונותינו הרבים אבידה גדולה, ואיתא [ויקרא י ו] 'ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'.' וזה דאיתא בגמרא [שבת קה:]: 'חכם שמת, הכול קרוביו'. קרוביו סלקא דעתא? אלא הכול קרוביו'. ומה הפירוש.

אולם [מובא] בספר 'אמרי שפר' [=למהר"ש פרענקל מקאמאד-דאראג] על המקרא בשמואל [ש"א כח, ג] 'ושמואל מת, ויספדו לו כל ישראל ויקברוהו ברמה ובעירו, ואיתא במדרש [אבות דר"נ פמ"ג] וכי לא ידעין שרמה עירו היה? אלא כשם שהספידוהו ברמה, כך הספידוהו בעירו. כן איתא מאחז"ל.

והפירוש [הוא], שהדרך במקומו מרגישים יותר החיסרון וההעדר מפטירת החכם והצדיק, אבל בשמואל בכל העיירות הרגישו כי היה מסבב בכל העיירות, ואיתא 'כי שם ביתו' והיו כולם כבני ביתו.

כך קירב [הנפטר] לכולם ועשה טובה לכולם, הן בתפילותיו והן בעצותיו, והן בעבודתו לצורך הרבים תמיד, והקדיש עיתותיו לזה וקירב את כל בני ישראל במידה טובה.

וזה דאיתא בחתם סופר [=בדרשות, בהספדו על רבו הגר"נ אדלר] על דאיתא בקרא [משלי ל יח-יט] "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים, דרך הנשר בשמים, דרך נחש עלי צור, דרך אניה בלב ים, ודרך גבר בעלמה" [ע"כ]

ופירושו, דאיתא במדרש [איכה רבתי א, לז] 'גדולה מיתת צדיקים לפני הקב"ה משריפת בית אלוקינו [=עץ יוסף]: קשה לפני הקב"ה משריפת וכו'. מפני שבידו לבנות בית המקדש ולסלק התוכחות, מה שאין כן הצדיקים, לפי ש'הכול בידי שמים, חוץ מיראת שמים', דבחורבן בית המקדש כתיב [איכה א ט] 'ותרד פלאים', אבל בסילוקם של צדיקים כתיב [ישעיה כט יד] 'כה אמר ד' לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא', וכל כך למה? מפני [שם] 'ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר' [ע"כ במדרש]

ואמר על זה 'דרך שלשה נפלאו ממני', היינו מיתת צדיקים שהוא ג' פליאות כמו שאמר 'הנני יוסף להפליא וגו' הפלא ופלא' כנ"ל.

ואמר 'דרך הנשר בשמים', היינו צדיק הנקרא 'נשר' כדכתיב [דברים לב יא] 'כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף', כן הצדיק מגן על כל הדור והוא עומד בראש ללחום מלחמת ה' ומקנא קנאת ה' צבקות, ובכוחו יוכלו כל בני ישראל לעמוד בפרץ להילחם עם המקטרגים לעבודת ה' ולתורתו.

אבל כאשר 'דרך נשר בשמים' שעלה לשמים ונסתלק מן הארץ, אזי 'דרך נחש עלי צור' היינו שהלוחמים עם התורה והמתנגדים לעבודת השם יתברך המה נקראו נחש, ועל ידי זה ש'דרך הנשר בשמים' המה מתגברים רחמנא לצלן כמו צור סלע חזק וכו', ועל ידי זה 'דרך אניה בלב ים' כספינה מטורפת בלב ים הגלות בעוונותינו הרבים שאינה יכולה להושיע עצמה כנ"ל. 'ודרך גבר בעלמה' הם הגברים הנשארים להיות לראש על העדה בבחינת גבר, הלוא דרכם בעלמה צריך לעשות הכול בהעלם מפני הצרים והקמים. וכדאיתא בספרים הפירוש 'ואבדה חכמת חכמיו', על ידי זה 'ובינת נבוניו תסתתר' מוכרח להיות הכול בהסתר ובהעלם כנ"ל.

והנה לזה מוכרחים אנחנו לאזור חיל ולעמוד בכוח גדול ולזכור בקנאת הצדיק הנפטר זצ"ל, ולשוב בתשובה שלימה אשר נוכל לעמוד כנגד כל הקמים על תורת ה' ולראות להילחם בכל עוז, לשמור ולעשות ולקיים כל דברי התורה הקדושה.

וזכות הצדיק זצ"ל אשר יהיה למליץ יושר, יעמוד לנו שנוכל לנצח במלחמה ולזכות ולראות שיקוים הקרא 'ובלע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים', ויקוים במהרה בימינו 'ובא לציון גואל' [ע"ב].

פנו חסידים לכ"ק מרן אדמו"ר בעל "תפארת יוסף" זצ"ל, וזעקה גדולה בפייהם, אודות פרצות החינוך שניבעים בדור הצעיר, הנופל קרבן לבתי ספר יהודיים מרשת 'תרבות' העוקרים כל זיק של קדושה מליבות הנוער, ומפטמים את נפשו ברעיונות פיגול ושוא.

"גיוואלד!" - הם זעקו באוזניו בכאב - מיטב בנינו ובנותינו נופלים טרף למורים החילוניים ולכל תנועות הנוער למיניהם, המכלות כל חלקה טובה בכרם בית ישראל, ומה יהיה עם הדור הצעיר המתרחק מדרך התורה ומתיחס בזלזול לאבות ולאמהות אנשי דור הקודם??

נוכח מרן בכאב ליבם הטהור, אולם השיב פניהם בחכמה:

"דעו נא יהודים יקרים - אמר - "מעולם לא נוכחתי שאנחות כאב וזעקות 'גיוואלד' גרידא, ככל שינבעו מקרב לב, עזרות אף במשהו למצב. הדבר היחיד שעוזר הוא, שאנשינו יאזרו אומץ ויפשילו שרווליהם, לייסד בעצמם בתי חינוך טהורים לבנים ולבנות, אך זו היא התשובה האמתית והיעילה כנגד מפירי ברית! ואם כה תעשו, תחסכו לכם כל מיני עוגמת נפש ובכיה של חנם, ותרוו נחת מבנים ובני בני עוסקים בתורה ובמצוות ועל ישראל שלום!"

כי כזה היה דרך מרן זי"ע, להרבות חיילים לתורה ולתעודה, מבלי היכנס לוויכוחים עקרים ולהזיל דמעות של שוא, רק אימץ ודרבן להרבות פעלים לחינוך הטהור, והצליח במעשיו.

אוהל ציון כ"ק מרן בעל "תפארת יוסף" זצ"ל בבית העלמין בעיר וורשה (שופץ וחוּדש בשנת תשע"ט בידי ידיד בית ראדזין מר יוסף גוטליב שי' ואחיו מר יצחק שי')

"שר וגדול נפל בישראל!"

**לרגל הסתלקותו של הגאון החסיד משיירי כנסת הגדולה
רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל ראש ישיבת בריסק
בן מרן רשכבה"ג הגרי"ז הלוי סולובייצ'יק הרב מבריסק זי"ע
אחרון לדור נפילים שחזו במו עיניהם בתואר פני מרן הגאון הקדוש
אדמו"ר בעל "תפארת יוסף" זצ"ל מראדזין זי"ע ועב"י**

בימים הללו, שרוי עולם התורה וכל בית ישראל בצער ובאבל לרגל הסתלקותו של שריד אחרון משיירי כנסת הגדולה, הגאון האדיר רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, ראש ישיבת בריסק בעיה"ק ירושלים תובב"א, בנו וממשיך דרכו בקודש של אביו הגאון החסיד רשכבה"ג מרן רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק רבה של בריסק, אשר העמיד בחייו במשך עשרות

בשנים תלמידים מופלגים לאלפים לתורה וליראת שמים טהורה, והנחיל את 'מורשת בית בריסק' המפורסמת לדור אחרון צמאי דעת תורה מכל העולם.

אין כאן המקום ולא זו האכסניה, להעריך את גודל האבידה לדורנו, של זקן הגאונים וראשי הישיבות בימינו, שאף בדור הקודם נודע בשערים בתורתו וביראת חטאו הקודמת לחכמתו, ובלחמו מלחמת ה' בגיבורים למען חינוך הטהור המסור לנו מדור ודור, ולמען ערכי הקדושה שהנחילונו רבותינו זי"ע.

מה שפחות ידוע הוא, כי ראש הישיבה הגאון רבי **משולם דוד סולובייצ'יק**, היה נחשב בדורנו 'האחרון' שענינו זכו לחזות בקלסתר פני קדשו של **מרן כ"ק אדמו"ר הגה"ק בעל "תפארת יוסף"** זי"ע **מראדזין**, בשנה שקדמה לפטירתו לבית עולמו, היה זה בעיר הקיט 'אוטבוצק' בשנת תרפ"ח, כלומר **לפני כתשעים ושתיים שנה**, בהיותו אך נער צעיר כבן ז' שנים בלבד! ואף זכר לספר פרטים שונים ומאלפים ממפגש זה, שנחרט במוחו למשך כל הימים.

לרגל ההסתלקות, ולרגלי יומא דהילולא של כ"ק מרן אדמו"ר בעל "תפארת יוסף" זצוק"ל, שפרשיותיהם נסמכו משמים זו לזו, ניאות לנו **כ"ק אדמו"ר שליט"א** לשתף אותנו ברשמי ביקור שנערך במעונו הצנוע והמצומצם של **הגאון הגדול ראש הישיבה זצ"ל**, לפני כשמונה שנים בערך, והשיחה שנסבה אודות זיכרונות מימי קדם, והיחסים המיוחדים ששררו בין **אדמו"רי ראדזין** הגאונים הקדושים לדורותיהם, לבין גאוני "בית בריסק" לדורותינו, ויחסי כבוד הדדיים שבין האישים הדגולים הללו שבעם היהודי, כיצד כיבדו והתייחסו בדרך ארץ ובהערכה רבה בין איש לרעהו, והיה זה לכבוד התורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתקבל בברכה בשעת ליל במעונו של ראש הישיבה הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק, שבשכונת 'גאולה' בירושלים עיר הקודש כשהוא מלווה בבניו החשובים שי' ובהרה"ח גבאי בית המדרש דראדזין במרכז 'חיי עולם' שבשכונת 'זיכרון משה', רבי חנוך בנימין שנור שיחי'.

לאחר קבלת פנים ולבבית במעונו הצנוע של מרן ראש הישיבה, שנודע לתהילה בלבביותו הפשטנית, ולאחר הצגת בני הלוויה בשמותיהם, פתח **כ"ק אדמו"ר שליט"א** את השיחה, בתיאור היחסים הקרובים ששררו בשעתו בין גאוני שלשלת מלכות התורה לבית בריסק, ובין אדמו"רי וגאוני שלשלת בית ראדזין, שנודעו כולם בלמדנותם הרבה ובגאונותם. הדברים החלו ביחסים שבין מרן הגאון הקדוש 'אורחות חיים' רבנו גרשון חנוך העניך זצוק"ל 'בעל התכלת', כאשר נועד בעיר וורשה שבפולין עם הגאון הגדול רבי יוסף דוב הלוי זצ"ל מחבר ספר 'בית הלוי', בשנת תרל"ו, בעידן שבין רבנות סלוצק ורבנות בריסק. ממפגש זה, שרד מכתב מאת מרן בעל 'אורחות חיים', שבמהלכו הוזכרו עניינים חשובים שעמדו אז על סדר היום כדוגמת החיבור 'סדרי טהרות' שראה אז אור עולם, ונושא היתר 'אתרוגי קורפו'.

מאוחר יותר עמד במרכז העניינים הנושא הבער של 'מצוות תכלת בציצית', נושא שמרן זצ"ל היה פעיל בו ביותר עקב גילויו את החילוץ בערי איטליה וחידוש צביעת התכלת בציצית, כשעמד בלב הפולמוס שהתנהל בעניין ושלח לכל גאוני הדור המפורסמים שיתמכו בחידוש חשוב זה. בין השאר עמד בקשר עם הגאון מבריסק בעל 'בית הלוי', אשר לדבריו בהקדמה לספרו 'עין התכלת' מסר 'כל טעמו ונימוקו עמו' בנידון, שרבנו יברר מהות חידושו ועל מה אדניו הוטבעו, ורבנו בתמורה מתייחס בחיוב לדברי הגאון מבריסק.

כן נפגש פעם מרן בעל 'אורחות חיים' זי"ע עם בנו של הגאון בעל 'בית הלוי', הוא הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק, טרם כיהן ברבנות בריסק (ה'בית הלוי' נפטר לאחר מרן בעל 'אורחות חיים', בשנת תרנ"ג), ומסר באוזניו במהלך שיחה תורנית מעמיקה, אודות גמרא ידועה אחת שאין יכולת להבינה בלתי אם בדרך החסידות, והדברים מפורסמים באוהלי תורה.

אף בין מרן הגאון הקדוש בעל 'תפארת יוסף' לבין הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק רבה של בריסק, שררו בשעתו יחסי ידידות והערכה רבה. בעת שמרן בעל 'תפארת יוסף' הוציא לאור בשנת תרס"ג את הכרך השני של החיבור הענקי של אביו הגדול "סדרי טהרות" על מסכת אוהלות, כפי שמוסר מרן ב'הקדמת המוציא לאור בנו של הגאון המחבר', נמצאה פתקה בכתב-יד אביו מרן המחבר זצ"ל ובו כתוב מילים הללו 'על כל עמוד. ממעל: ספר סדרי טהרות', ובתחתית העמוד: מלוקט מדברי התנאים והאמוראים ז"ל, ואף שלא נאמר בפתקה הוראה מפורשת לעשות כן, מכל מקום אולי היה בדעת אאמו"ר לעשות ככל הדברים הרשומים פה. על כן לא שניתי מאומה מכל דברי הפתקה הנ"ל. וכן יעצוני גם גדולי וגאוני זמננו יחיו ובראשם ידידנו הרב הגאון הגדול הר' חיים סאלאווייצ'יק אבד"ק בריסק שליט"א, ע"כ. וכך אכן נעשה ב'סדרי טהרות' על מסכת אוהלות, בראש ותחתית כל העמודים.

בשנת תרע"ח, במהלך מלחמת העולם הראשונה, חלה הגאון רבי חיים מבריסק את חוליו, ונסע לעיר וורשה להתרפאות, אולם לא עלתה לו ארוכה ונפטר שם לבית עולמו. עם ההסתלקות, ניבעה מחלוקת בין ראשי קהילת בריסק וראשי קהילת וורשה, קהילת 'וורשה' ביקשה שהגאון הנודע ייקבר בבית העלמין הגדול שבוורשה, שם נפטר ושם אף נטמן כ"ה שנים מקודם לכן חמיו זקנו הגאון הנצי"ב מוולוז'ין. מנגד, קהילת 'בריסק' עמדה על כך שרבה של בריסק ייקבר בעירו שבה כיהן ברבנות ועל שמה נתפרסם ברחבי העולם היהודי, ושם גם קבור אביו הגאון רבה של בריסק בעל 'בית הלוי'. לבסוף הוחלט בין רבני וורשה להושיב 'בית דין' מיוחד ולקיים 'דין תורה' בנושא, כאשר בראשות בית-הדין ישב מרן הקדוש בעל 'תפארת יוסף' מראדזין. בסוף יצא הפסק שייקבר בעיר וורשה, ואכן נקבר באהל 'הנצי"ב'.

בעיר 'בריסק דליטא' הייתה גם נוכחות חשובה של 'חסידים' כדוגמת סלונים, קוברין ועוד, וכן נוכחות בולטת של עדת חסידי ראדזין, כשבולט ביניהם דמותו של הגאון רבי מיכלי ראשיס [=רוזנברג, זקנו של הגאון רבי ברוך רוזנברג, שכיהן לאחר שנים כראש ישיבת סלובודקה בא"י], הוא היה גאון בתורה ותלמידו המובהק של מרן הגאון הקדוש 'בעל התכלת' מראדזין, לאחר שהתחתן עם בת משפחתו, ורבני בריסק העריכוהו ביותר בשל גדלותו המובהקת בתורה, אף שעסק בעסקי בנק לפרנסתו, והיה מפרנסי הקהילה.

כמו כן ידוע כי הגאון מבריסק מרן הגרי"ז זצ"ל, העריך ביותר את אישיותו וגדלותו התורנית של מרן אדמו"ר האחרון רבנו שמואל שלמה זצ"ל הי"ד, אשר כפי שנמסר [מפי הרה"ח ר' משה וינברג ז"ל] אף התבטא עליו כעבור שנים בהיותו כאן בארץ ישראל "אייב די צוויי 'שלומלך' וואלטין געלעבט, וואלטן זיי פארלויכטן די וועלט!" [=אלמלי נשאר עמנו שני ה'שלומלך', כשהאחד הוא הרבי ר' שלמה מראדזין [מרן הקדוש הי"ד] והשני הי"ונגר רבי ר' שלמה מסלונים [נהרג בשואה הי"ד], היו הם מאירים היום את העולם!]

לאחר 'דברי הקדמה' אלו, עבר מצדו המארח הדגול מרן ראש הישיבה זצ"ל, לתאר את החביבות וההערכה הרבה ששררה בין האישים הדגולים הללו, מרן אביו הרב זצוק"ל מבריסק, ומרן הרבי מראדזין בעל 'תפארת יוסף' זצוק"ל. וכך סיפר:

"יחסם של גדולי וחשובי האדמו"רים כלפי אאמו"ר זצ"ל, בעת שנפגשו במעונות קיץ [א"ה: הרב מבריסק סבל כידוע מחולי 'אסטמה' שנים רבות, ונאלץ לשהות במשך חודשים בשנה במעונות קיץ מבריאים כ'אוטבוצק' וכדומה], הייתה תמיד בהערכה גבוהה מאוד.

"אני זוכר, כשהיינו ב'אוטבוצק', היה אבינו הרב הולך לשמוע 'קריאת התורה' אצל הרבי מראדזין זצ"ל, וביום ששי הלך אבינו לבדוק אם המחיצות של החצר המה כתיקונם [מצד איסור טלטול בשבת], כדי לדעת אם אפשר ללכת שם בשבת. והנה, הבחין שאיזה חלק מה'גדר' היה שבור.. אני זוכר, איך שהרבי מראדזין קרא לבנו רבי שלמה [הי"ד], שאחר כך מילא את מקום אביו, הוא קרא לו ואמר: 'שלמה, נעם גלייך די האַמְעָר מיט טשוואַקעס, און פֿאַריכט די פֿאַרקאַן ווי דער בריסקער רב היינט!' [=קח מיד פטיש ומסמרים, ותקן כפי שהרב מבריסק מורה!]. וכך אכן נעשה..

"היה זה ביום ששי" – ממשיך ראש הישיבה – אבל בשבת, כשהלכנו לשמוע שם 'קריאת התורה', נתן הרבי לאבא 'עלייה', אבל תוך כדי הקריאה התעורר אצל אאמו"ר איזו 'שאלה' על הספר. החסידים מאוד לא נעם להם הדבר: לעורר 'שאלה' על הספר תורה של הרבי.. וכמה רצו לבטל את דבריו. אבל הרבי היסה אותם בקול וממש צעק בחוזקה: "וואָס זאָגט דער בריסקער

רב"ז?.. עד שלא הייתה להם ברירה.. הרבי בעצמו עלה ובדק את הערעור של אאמו"ר זצ"ל – ולבסוף אכן התברר שהספר תורה היה בסדר..".

לאחר סיפור דברים זה, נענה הגאון ראש ישיבת בריסק באוזני כ"ק אדמו"ר שליט"א וציין: "ראדזינער חסידים אין פוילין, זיינין באַקאַנט גיוועזין אַלס תלמידי חכמים!" [חסידים ראדזין בפולין הוכרו כולם כתלמידי חכמים!]

בסיום הביקור המרומם, נפרד כ"ק אדמו"ר שליט"א ובני לווייתו מן הגאון ראש הישיבה (שליט"א) [זצ"ל], כאשר הגאון ראש הישיבה על למעלה מתשעים שנותיו טורח ללוות החוצה את אורחו עד ליציאתו מפתח ביתו!

חבל על דאבדין ולא משתכחין! ווי לארעא דישראל דחסרה גברא רבא. זי"ע.

מרן ראש הישיבה הגאון רבי משולם דוד הלוי סלובייצ'יק זצ"ל מלווה החוצה את [שיבלחט"א] כ"ק אדמו"ר שליט"א ליד ביתו בגמר הביקור

זכותא דמרן הקדוש בעל 'תפארת יוסף' זצוק"ל יגן עלינו וימליץ טוב בעדנו, להיוושע בדבר ישועה ורחמים, אמן כן יהי רצון!!